



Ortaöğretim Kurumlarında Disiplin Kurallarının Mevcut Disiplin Yaklaşımları Açısından Uygulanabilirliğine İlişkin Yönetici Görüşlerinin İncelenmesi

An Examination of Administrators' Opinions on The Applicability of Disciplinary Rules in Secondary Education Institutions in Terms of Current Disciplinary Approaches

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde yer alan disiplin kurallarının, disiplin yaklaşımları açısından uygulanabilirliğine ilişkin yönetici görüşlerini incelemektir. Bu amaçla disiplin kavramı, okullardaki disiplin problemleri, disiplin uygulamaları ve disiplin yaklaşımları bağlamında disiplin mevzuatı hakkındaki yönetici görüşleri derinlemesine incelenmiştir. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Bu çalışmada, fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Samsun'da bulunan resmi ortaöğretim kurumlarında görev yapan 12 müdür yardımcısından oluşmaktadır. Müdür yardımcılarının tamamı Disiplin Kurulu Başkanlığı görevini yürütmektedir. Araştırma verileri görüşme tekniği ile toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Verilerin düzenlenmesi sürecinde MAXQDA programı kullanılmıştır. Katılımcılar, disiplin kavramını tanımlarken çeşitli ifadeler kullanmıştır. Araştırma katılımcıları, okulda disipline ihtiyaç duyulması konusunda çeşitli gerekçelerden bahsetmiştir. Okulda yaşanan disiplin sorunlarının önlenmesini ve çözülmesini amaçlayan farklı uygulamalar vurgulanmıştır. Katılımcılar, mevcut Disiplin Yönetmeliği'nin önleyici disiplin yaklaşımı çerçevesinde güncellenmesini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: disiplin, disiplin yaklaşımları, disiplin mevzuatı, ortaöğretim

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the opinions of administrators regarding the applicability of the disciplinary rules in the Secondary Education Institutions Regulation in terms of disciplinary approaches. For this purpose, administrators' views on disciplinary legislation were examined in depth in the context of the concept of discipline, disciplinary problems in schools, disciplinary practices and disciplinary approaches. This study was conducted with qualitative research method. In this study, the phenomenology design was used. The study group of the research consists of 12 assistant principals working in public secondary education institutions in Samsun. All assistant principals serve as the Chairman of the Disciplinary Board. Research data was collected by interview technique. A semi-structured interview form prepared by the researcher was used as a data collection tool. Content analysis method was used to analyze the data. MAXQDA program was used in the data editing process. Participants used various expressions when defining the concept of discipline. Research participants cited various reasons for the need for discipline at school. Different practices aiming to prevent and solve disciplinary problems at school are emphasized. Participants suggest that the current Disciplinary Regulation be updated within the framework of the preventive discipline approach.

Keywords: discipline, disciplinary approaches, disciplinary legislation, secondary education

GİRİŞ

Eğitim bir ülkenin dünyadaki ekonomik, kültürel, teknolojik alanlardaki konumunu belirleyen önemli unsurlardan birisi olması sebebiyle bir devletin halkına sunduğu en değerli hizmet olarak görülebilir. Eğitim, sosyal bir varlık olan insanın sosyalleşme sürecinin işlevsel bir aracıdır. İnsan, toplumsal kimliğini eğitim sayesinde belirleme imkânı bulur. Devletler, insanın temel haklarından birisi olan eğitimi, sistemli olarak okullar aracılığıyla vatandaşlarına sunmaktadır.

Öğrencileri eğitmek okulların temel sorumluluklarından birisidir. Bu süreç boyunca, istenmeyen davranışları kontrol altında tutabilmek için okullar, güvenliğin yanı sıra düzen ve disiplin yöntemlerini içeren davranış standartlarına ihtiyaç duymaktadırlar (Hayes, 2018). Kendisini başarıya teşvik eden, güvenli, kabul gördüğü, yargılanmadığı olumlu bir okul iklimi her öğrencinin hakkıdır. Bu sebeple, okul ikliminin ve uygulamalarının tüm öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik olması önemlidir (Oliver, 2018). Okullarda ihtiyaç duyulan güvenli okul iklimi ve istedik davranış standartları disiplin sayesinde ulaşılabilir hale gelmektedir.

Disiplin, bir öğrenme sürecidir. Bu süreçte birey, okula başladığı andan itibaren gelişim seviyesine uygun özdenetimi kazanarak yaşamı boyunca edineceği çeşitli toplumsal kimliklere hazırlanır. Böylece, disiplin sayesinde kuralları benimseyen birey, çevresine kolaylıkla uyum sağlayabilir. Disiplin, bireyin sosyalleşirken birlikte çalışma ve kendini

Dilek Öztürk Özer¹ 
Ahmet Üstün² 

How to Cite This Article

Öztürk Özer, D. & Üstün, A. (2025). "Ortaöğretim Kurumlarında Disiplin Kurallarının Mevcut Disiplin Yaklaşımları Açısından Uygulanabilirliğine İlişkin Yönetici Görüşlerinin İncelenmesi", Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, 11(2): 168-185. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15069166>

Arrival: 12 January 2025
Published: 25 March 2025

International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

This journal is an open access, peer-reviewed international journal.

¹ Doktora Öğrencisi. Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ABD., Amasya, Türkiye

² Prof. Dr. Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Amasya, Türkiye

kontrol edebilme davranışlarını kazandırmayı amaçlamaktadır (Halis, 2001).

Disiplin, sevgi ve şefkati içermeli ve esnek olabilmelidir. Kuralları öğrenebilmesi ve benimsemesi için çocuğa zaman tanıyan ve tutarlı tepkileri içeren disiplin, çocuğun öğrenmekten zevk almasını kolaylaştırır (Hellman, 2010). Dreikurs'a göre disiplin eğitimin en temel ve en zor yönüdür. Etkili bir öğretim için disiplinin gereklidir. Literatürdeki tanımların çoğunun öğrenci davranışlarını yönetme, biçimlendirme becerileri üzerinde yoğunlaşmasına rağmen eğitimcilerin tamamının kabul ettiği standart bir disiplin tanımı bulunmamaktadır (Haroun & O'Hanlon, 1997).

Evrensel bir olgu olan disiplin, gençlerin eğitiminde dört önemli işleve sahiptir. Birinci işlev, bireylerin sosyalleşmelerini sağlamaktır. Bir kültürde onaylanan ve hoş karşılanan davranışları bireye kazandırarak bu işlevini gerçekleştirir. İkinci işlevinde bireyin, sebat ve tahammül etme yeteneği, güvenilirlik, özgüven, kendini kontrol edebilme gibi yetişkin kişilik özelliklerini kazanmasını sağlamaktır. Üçüncü işlevi bireyde, ahlaki standartları ve yükümlülükleri içselleştirmek ve vicdanı geliştirmektir. Evrensel kültürel deneyim, sosyal düzenin sürekliliğini sağlamak için dış yaptırımlara hala ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Son olarak, çocukların duygusal güvenliği için disiplin bir ihtiyaçtır. Belirli dış kontrolleri içeren rehberlik olmadan, gençler kendilerini şaşkın ve endişeli hissetme eğilimindedir (Ausubel, 1961).

Disiplin konusunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Disiplin yaklaşımları, öğrencilerdeki bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak sorunlara nasıl tepkiler verilmesi gerektiğine, olası sonuçların neler olabileceğine ve soruna neden olan davranışların nasıl değiştirilebileceğine dair fikirler sunmaktadır (Korkut, 2018).

Okulda disiplin sağlanması öğrencilerin okul kurallarına uymalarına bağlıdır. Bu sebeple, yöneticilerin benimsedikleri disiplin yaklaşımı, okulda disiplin sağlanmasında etkilidir. Alanyazında çeşitli disiplin yaklaşımları ve modelleri mevcuttur. Ancak disiplin konusu, en iyi disiplin yaklaşımı ve modelinin hangisi olduğuna yönelik araştırmaların merkezinde yer almamıştır. Bu sebeple, bir disiplin yaklaşımının diğerlerinden üstünlüğüne dair herhangi bir sonuca varılması mümkün değildir (Edwards, 2011).

Disiplin, okuldaki işleyişin sistemli ilerlemesi için ihtiyaç duyulan koşulların yaratılması ve korunmasıdır. Öğrencilere özgürlük verirken her birine karşılık gelen bir sorumlulukla denge sağlayan bir olgudur. Disiplinin işlevi, öğrencinin kendini kontrol etmenin önemini, sürekli çabanın, anlık arzularından çok daha tatmin edici ödüller getirdiğini deneyimleyerek görmesini sağlamaktır (Bagley, 1917).

Trnavac (1996) disiplinle ilgili görüşleri üç gruba ayırmıştır:

- Disiplin, sadece zorunlu olan, açıklamalar, eleştiriler, istekler, yasaklar ve cezalar normlarına saygı gösteren eğitim araçlarından ibarettir.
- Disiplin çalışma alışkanlıkları gibi belirli alışkanlıkların ve kişilik özelliklerinin oluşturulmasına yönelik görevler içeren programdır. Doğruluk, düzen, hesap verebilirlik ve yükümlülüklerin yerine getirilmesidir. Disiplin, davranışsal alışkanlıklardır. Örneğin, öğretime ve okul müfredatı kural ve düzenlemelerine saygı, öğretmenlere saygı, arkadaşlara karşı tutum. Disiplinin, toplumsal mülkiyetle ilişkisi ise bireylerin, kendilerinin ve başkalarının işlerine özen göstermesidir. Örneğin, dolandırıcılığa, hırsızlığa ve benzerlerine karşı çıkmak.
- Disiplin, eğitim sürecinin içinde ortaya çıkan kişilerarası ilişki biçimidir. (Trnavac, 1996; Akt. Dimov vd., 2019).

Disiplin yaklaşımları, eğitim alanında geçmişten bugünlere dek yaşanan değişimlerle birlikte eğitimin toplum tarafından kabul gören bireyi yetiştirme amacının temeli üzerine şekillenmiştir. Kabul görmeyen öğrenci davranışları ve eğitimde disiplin sağlanmasıyla alakalı değişen dünya düzeniyle birlikte ortaya çıkan belli başlı disiplin yaklaşımları alanyazında mevcuttur.

İntikamcı disiplin yaklaşımı, 15. yüzyıla kadar etkisini sürdürmüş ve kişilerin o dönemdeki dini anlayışlarına dayanan bir disiplin yaklaşımıdır. Otorite kabul edilen birey, aldığı karardan sorumlu tutulmadan istediği ölçüde ve şekilde suçludan intikam alabilmektedir. Bu yaklaşıma göre öğretmen, disiplin probleminin sebebini araştırmadan öğrenci ile ilgili karar alabilir ve istenmeyen davranışa dair kişisel uygulamalar yapabilir. Yaşanan sorunları kişiselleştirebilir ve öğrencilerine acımasız davranabilir. Elbette, uygulamalar öğretmenin uymak zorunda olduğu kurallarla sınırlanır. Bireyin davranışının sebebini anlamadan ve sadece sonucuna bağlı kalarak karar alma durumu vardır (Kanad,1951; Kadioğlu vd., 2016; Tosun, 2002).

Cezalandırıcı disiplin yaklaşımı, 15. ve 17. yüzyıllar arasında benimsenmiştir. İntikamcı disiplin yaklaşımı ile arasındaki en önemli fark dini anlayışı temel alan otoriteyle disiplin sağlama uygulamalarının yerini sosyal adalet duygusunun almasıdır. Toplumsal yaşamda kurallara ve kanunlara uymayanlar, fiziksel cezalara (sürgün, işkence, vb.) maruz bırakılırlar. Eğitim alanında ise kurallara uymayan ve istenmeyen davranışlarda bulunan öğrenciler falaka ve sopayla dayak atma gibi fiziksel cezalara maruz kalırlar (Tosun, 2002; Foucault, 1975/2017). Bireyler cezalandırmayı intikam alma veya eşitliği sağlama isteğiyle tercih edebilirler (Bone & Raihani, 2015). İstenmeyen

davranışlara cevaben ceza vermek tarih boyunca uygulanmıştır. Bir çocuğun cezalandırılması, davranış yönetiminde kabul edilen bir yaklaşımdır. Kullanılan cezanın türüne göre değişmekle birlikte, ceza kullanımı hızlı ve ucuz olabilir (Oxley & Holden, 2021). Bu yaklaşımda otorite öğretmendir. Bu nedenle, geleneksel olarak kurallar öğrencilerle birlikte değil öğretmen tarafından belirlenmektedir. Öğrencilerden beklenen ise sorgusuz sualsiz kurallara uymaktır. Uyulmayan kuralların sonucunda öğrencileri, yine öğretmen tarafından belirlenen cezalar beklemektedir (Saritaş, 2000).

Toplumdaki tanrı, akıl, doğa ve insan kavramlarına bakış açısı 18. yüzyılda değişmiş ve bunun sonucunda Aydınlanma Çağı başlamıştır. Sanatta, felsefede ve siyasette önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Hukukçularda, yasa koyucularda ve uygulayıcılarda işkenceye dayalı acımasız cezalandırma düşünceleri yerini ılımlı ve caydırıcı özellikteki cezalara bırakmıştır. Disiplinin amacı, toplumun genelinde egemenlik kurarak kişileri itaatkâr insanlara dönüştürmek olmuştur. Cezaların amacı ise bireylerin suça yönelmelerine engel olmaktır. Cezaların niteliği suçun tekrar edilmesini engelleyecek caydırıcılıkta olmalarıdır. Böylece toplumda oluşturulan korku, konulan yasaklara uyulmasını kolaylaştıracaktır (Foucault, 1975/2017). Günümüzdeki okullarda istenmeyen davranışlara yönelik disiplin yönetmeliklerinde yer verilen cezalar, diğer öğrencileri olumsuz davranışlardan alıkoyabilmektedir. Bu durum, korku yoluyla engelleyici disiplin yaklaşımının eğitime yansması olarak düşünülebilir.

Korku, disiplin konusunda kısa vadede etkili gibi görünebilir ancak disiplinin kalıcı olmasına engel olmaktadır. Çünkü, kişiler korkuya sebep olan durumlar ortadan kaybolduğunda kurallara uyma konusunda istekli ve duyarlı olmayabilirler. Disiplinin sürekliliği bireylerde, toplumsal düzeni korumaya yönelik istek uyandırmak için önemlidir (Hesapçıoğlu, 2008). Düzeltici disiplin yaklaşımının amacı, öğrenciyi davranışlarının olası sonuçları hakkında bilgilendirmek ve istenmeyen davranışa eğilimine engel olmaktır. Kurallara uymayan davranışların sonucu katı cezalar değil öğrenciyi anlamaya çalışmak, davranışın nedenini araştırmak ve sonucunda öğrencide öz disiplini oluşturmaktır. Cezalandırmak ve baskı yapmak yerine bilgi vermek, rehberlik yapmak ve düzeltmek önemlidir (Saritaş, 2000).

Önleyici disiplin yaklaşımında amaç, öğrencide öz denetimi oluşturmaktır. Öğrencinin baskı görmeden, kendi kendisini yönetmesi sağlanmalıdır. Öğrenciyi istenmeyen davranışa iten unsurlar ortadan kaldırıldığında olumlu davranışların artacağı düşünülmektedir. Davranışlarının sorumluluğu öğrencidedir ve öğrenci bunu bilmektedir. Öğrenci disiplin kuralları hakkında bilgilendirilmiştir ve disiplinden sorumludur. Günümüzdeki disiplin anlayışının temelinde önleyici disiplin yaklaşımı vardır (Ilgar, 2000; Tosun, 2002).

1960'lı senelerden itibaren eğitimciler ve araştırmacılar okul disiplini konusunu önemli bir sorun olarak değerlendirmişlerdir. Okulda disiplini, sınıf içi disiplinle bağlantılı olduğu için sınıfta disiplin konusu çeşitli araştırmaların odak noktası olmuş ve sınıf disiplin modelleri ortaya çıkmıştır (Celep, 2000).

Güvengen disiplin, öğretmenlerin öğrencilerinin iyi davranışlarını fark ederek desteklemesi, istenmeyen davranışları görmezden gelmemesidir (Canter, 1989). Canter ve Canter'e göre iyi disiplin, düzeltici sert kurallarla değil karşılıklı güven ve saygıyla oluşturulur. Öğretmen tutarlıdır ve öğrencisine model olması önemlidir (Canter, 1996). Öğretmen, kuralları ve kurallara uyulmadığı takdirde karşılaşılabilecek sonuçları öğrencilere ve velilere bildirir. Kurallara uyan öğrenciler ödüllendirilir ve uymayanlar cezalandırılır (Charles, 2005).

Gerçeklik terapisi disiplin modelini geliştiren William Glasser'e göre insanların davranışlarının kaynağı ihtiyaçlarıdır. Öğrencilerin sevgi, ait olma, hayatta kalma, eğlence ve özgürlük gibi beş temel ihtiyacı mevcuttur (Glasser, 1992). Glasser'a göre öğretmen demokratik bir lider olarak öğrencilerini karar alma ve kural koyma sürecine dahil etmelidir (Wiseman ve Hunt, 2014).

Kounin, önleyici disiplin modeli ile ilgili çalışmalarında öğretmenin proaktif davranış ve öğrenci katılımını dahil ederek sınıflarını organize etme ve planlama becerisine dayanan sınıf yönetimine önem vermiştir. Bir öğretmenin yönetim ile öğretim arasında iyi bir bağlantı kurabilmesi için iyi bir 'Ders Hareketi' bulunması gerektiğine inanmıştır. Bu ders hareketi ise tanıklık veya birliktelik, örtüşme, momentum, pürüzsüzlük ve grup odaklı olmalıdır (Kounin, 1977).

Dreikurs'un mantıksal sonuçlar disiplin modeline göre istenmeyen davranışların kaynağında çocuğun dikkat çekme, güç mücadelesi, intikam alma ve yetersizlik gösterme olarak dört ana amacı bulunur. Bu amaçlara dikkat edildiğinde davranışın nedenine ulaşılabilir. Dreikurs, ödül ve ceza yerine teşvik ve mantıksal (doğal) sonuçların kullanılmasını tercih etmiştir (Dreikurs, 1968).

Ginott'un etkili iletişim odaklı disiplin modeli, sınırlar koyarak ve şefkati kullanarak uyumlu iletişimi desteklemektedir. Ginott, ebeveynleri ve öğretmenleri, duyguları keşfederken davranışlar için net sınırlar koymaya teşvik etmektedir. Öğrencileri uyarırken ben dili kullanılmasının önemini vurgulamaktadır (Wiseman ve Hunt, 2014).

Evanac (1993), kırsaldaki bir lisede öğrenci disiplin planının geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik yaptığı çalışmada, disiplin sorunlarının çözümüne dair teknik ve yaklaşımların yer aldığı öğretmen kılavuz kitapçıkları hazırlamıştır. Bunun sonucunda, okul paydaşları arasındaki iletişimi arttıran çalışmalarla okul disiplininde önemli ve olumlu değişimler yaşanmış ve disiplin sorunlarında azalma olmuştur. Okul içi kontrol programının uygulanmasıyla öğrencilerin okula devam etme oranı arttırılmıştır.

Mestry vd. (2007), öğretmenlerin ve yöneticilerin okul disiplinini yönetme konusunda sıfır tolerans yaklaşımının uygulanabilirliği hakkındaki görüşlerini ortaya koymak amacıyla Güney Afrika'daki farklı okullarda araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda, sıfır tolerans yaklaşımının öğrenci disiplinini en iyi şekilde sağlayacağına inanan öğretmenlerin çoğunlukta olduğu ortaya çıkmıştır.

Nuoffer (2011), okullarda olumsuz davranışları azaltmak için uygulanan disiplin teknikleri ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Yöneticilerin ve eğitimcilerin disiplin sorunları olan öğrencilere nasıl rehberlik ettiğinin ve öğrencileriyle nasıl olumlu ilişkiler kurabileceklerinin incelendiği bu araştırmanın sonucunda pozitif ve güvene dayalı ilişkiler kurulmasının sınıftaki ve okuldaki olumsuz davranışların sayısını azalttığı ortaya koyulmuştur.

Christy (2018), ABD'deki okullarda yararlanan disiplin yaklaşımlarının okuldan uzaklaştırma oranlarına etkisiyle ilgili bir çalışma yapmıştır. Christy, güvenli ve destekleyici okul ortamı oluşturulmasını tavsiye etmektedir.

Akar (2006), farklı ortaöğretim kurumlarında yaptığı çalışmada okullarda yaşanan disiplin problemlerini ve yöneticilerin, sorunların çözümüne yönelik yaklaşımlarını incelediği çalışması sonucunda, öğrencileri sosyal aktivitelere teşvik etmenin ve disiplin kurallarının öğrencilerle sorunlar yaşamadan önce paylaşılması gibi önleyici disiplin yöntemlerinin disiplin sorunlarını azaltacağını ortaya çıkarmıştır.

Selçuk (2019), ortaöğretimde disiplin problemi yaşayan öğrencilerin, velilerinin ve öğretmenlerinin geleneksel disiplin anlayışı ile yapılan uygulamalara yönelik deneyimlerini içeren bir araştırma yapmıştır. Bu çalışma sonucunda okullardaki geleneksel disiplin uygulamaları yerine onarıcı disiplin uygulamalarının pozitif okul kültürü oluşturmak için daha uygun olduğu ortaya çıkmıştır.

Okullarda, eğitimin genel ve özel amaçlarını gerçekleştirmek üzere birlikte çalışan paydaşların, belirli ortak kurallara uyması ise okul disiplini olarak tanımlanabilir (Toprakçı, 2017).

Çağa ayak uydurmayı amaçlayan toplumlarda eğitim son derece önemlidir. Gelişimi arzulayan her ülke kapsamlı eğitim amaçları belirlemiştir. Disiplin olmadan bu amaçlara ulaşmak mümkün değildir. Ayrıca, günümüzde okulların karşılaştığı en önemli sorunun disiplinsizlik olması düşündürücüdür (Elem & Rose, 1995).

Okul disiplini, hedef davranışları kazandırmak için belirlenen ilke ve kuralları öğretmek, öğrencileri gözlemlemek ve sonucunda ödüllendirme ve cezalandırma gibi süreçleri barındırmaktadır. Okul disiplin sistemi; değerlendirme sistemi, sınıf geçme sistemi ve ders geçme sistemi gibi alt sistemleri içermektedir (Halis, 2001). Bu sistemlerin işleyiş süreci ise yönetmelikle belirlenmektedir. Öğrenci gelişim dönemlerine göre, okullardaki disiplin kuralları ve sistemleri değişim göstermektedir. Millî Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı İlköğretim Kurumları ve Ortaöğretim Kurumları için disiplin kuralları farklı yönetmeliklerde yer almaktadır.

Ortaöğretim kurumlarında disiplinin yasal dayanağı, Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'dir. Bu Yönetmeliğin onuncu kısmında öğrenci davranışlarına ilişkin ödül ve ceza hükümleri yer almaktadır. Onuncu kısım, disiplin sürecinin işleyişini de içeren toplam on bir bölümden oluşmaktadır (MEB, 2013).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde yer alan disiplin kurallarının disiplin yaklaşımları açısından uygulanabilirliği hakkında yöneticilerin görüş ve tecrübelerini incelemektir. Samsun ilindeki ortaöğretim kurum yöneticileri ile disiplin sisteminin işleyişi ve bu süreçte benimsenen yaklaşımlar, disiplin problemleri ve kuralların uygulanması, okulda disiplin sağlanmasını etkileyen faktörler hakkında yönetici deneyimleri ve görüşleri incelenmiştir. Disiplin Yönetmeliği'nin disiplin yaklaşımları bağlamında değerlendirilmesine ilişkin yönetici görüşleri alınmıştır.

Araştırmanın temel problemi ortaöğretim kurumlarındaki disiplin kurallarının mevcut disiplin yaklaşımları açısından uygulanabilirliğine ilişkin yönetici görüşlerinin incelenmesidir. Araştırma probleminin çözümüne yönelik aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1.Yöneticiler için disiplin ne ifade etmektedir?
- 2.Okul disiplini ve ilgili uygulamalar hakkında yönetici görüşleri nelerdir?
- 3.Yöneticilerin Disiplin Yönetmeliği hakkında görüşleri nelerdir?

4. Disiplin yaklaşımları bağlamında Disiplin Yönetmeliği'nin uygulanabilirliğine ilişkin yönetici görüş ve önerileri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Disiplin uygulamalarının okullardaki işleyişinde, kurallar uygulanırken yaşanan sorunlar ve bu sorunların çözüm sürecinde disiplin yaklaşımlarının katkısı ve etkisi son derece önemlidir.

Bu çalışma, yöneticilerin Disiplin Yönetmeliği'ne ve uygulama sürecinde etkili disiplin yaklaşımlarına dair görüş ve önerilerini ortaya koyan bir araştırmadır. Bundan dolayı, araştırmanın her gün artan disiplin problemleri ile mücadele eden eğitim sistemine ve paydaşlarına yol göstererek katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 2022-2023 eğitim öğretim yılında Samsun ili Canik ve İlkadım ilçelerindeki Ortaöğretim kurumunda Disiplin Kurulu Başkanı olarak görev yapan 12 müdür yardımcısından alınan bilgilerle sınırlıdır. Araştırma, 07.09.2013 tarihinde 28758 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin onuncu kısmında yer alan ve 15.11.2022 tarihinde 32014 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan değişiklikleri de içeren disiplin kurallarının alanyazında bulunan beş disiplin yaklaşımı (İntikamcı, Cezalandırıcı, Korku Yoluyla Engelleyici, İyileştirici ve Önleyici) açısından uygulanabilirliğine ilişkin yönetici görüşleriyle sınırlıdır.

Araştırmanın Varsayımları

Araştırmaya katılan müdür yardımcılarının görüşme sorularına dürüst ve içtenlikle cevap verdikleri ve görüşme öncesinde disiplin yaklaşımları hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları varsayılmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde yer alan disiplin kurallarının disiplin yaklaşımları açısından uygulanabilirliğini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Kişilerin belirlenen konu hakkındaki bilgilerini, düşüncelerini ve duygularını ortaya çıkararak deneyimlerine yükledikleri anlamların bireysel ve kültürel biçimde ifade edilmesini nitel araştırma yöntemleri ile sağlamak mümkündür (Patton, 2002/2018). Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden olan fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Bu araştırmada fenomenoloji deseni kullanılmasının sebebi okullarda disiplin konusunda yaşanan olayları bizzat deneyimlemiş olan yöneticilerin tecrübe ve görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bir çalışma olmasıdır.

Çalışma Grubu

Bu araştırma için katılımcı grubu 12 okul yöneticisinden oluşturulmuştur. Katılımcıların tümü Disiplin Kurulu Başkanlığı görevini yürütmektedirler. Araştırmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde amaç, araştırmacının kendisi tarafından ya da ölçüt listesi ile önceden belirlenmiş çeşitli ölçütleri karşılayan tüm durumların üzerinde durulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmada yer alan katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1.'de sunulmuştur:

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Tablosu

Kod	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Kıdem Yılı	Kurum Türü
K1	Kadın	50	Lisans	23	MTAL
K2	Kadın	37	Lisans	12	MTAL
K3	Kadın	33	Yüksek Lisans	10	MTAL
K4	Kadın	45	Yüksek Lisans	22	MTAL
K5	Erkek	49	Yüksek Lisans	26	GSL
K6	Erkek	51	Yüksek Lisans	27	FL
K7	Erkek	41	Yüksek Lisans	16	AL
K8	Erkek	51	Lisans	25	SL
K9	Erkek	51	Lisans	24	İHL
K10	Erkek	36	Lisans	16	İHL
K11	Erkek	42	Yüksek Lisans	18	AL
K12	Erkek	36	Yüksek Lisans	14	AL

Tablo 1.'de görüldüğü üzere katılımcılar dört kadın sekiz erkek olmak üzere toplam on iki yöneticiden oluşmaktadır. Katılımcıların en genç olanı 33, en yaşlı olanı ise 51 yaşındadır. Katılımcıların beş tanesi lisans, yedi tanesi yüksek lisans mezunudur. Katılımcıların kıdem yılı en az 10 en fazla 27 yıldır.

Veri Toplama Tekniği ve Aracı

Bu araştırmada veri toplamak için görüşme tekniği ve veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme, bireylerin bir konu ile ilgili neyi neden düşündüklerini öğrenmek için onlarla sözlü iletişim kurmaktır. Araştırmacılar, yarı yapılandırılmış mülakat formunda bulunan soruları görüşme öncesinde hazırlar ancak görüşme esnasında soru ekleme veya soru çıkarma esnekliğine sahiptirler (Çepni, 2012).

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada örnekleme çeşitliliği sağlamak için katılımcılar, amaçlı örneklem tekniği ile seçilmiştir. Örneklem ve süreç, ayrıntılı olarak raporlaştırılmıştır. Araştırmacı, tüm katılımcıları görev yaptıkları okullarda ziyaret etmiş ve kendilerine araştırma konusu ile ilgili bilgi verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formları katılımcılara ön görüşmede verilmiştir. Daha sonra her katılımcıdan ikinci bir görüşme için randevu alınmıştır. Görüşmeler, katılımcı isteklerine bağlı olarak yönetici odalarında ve okul toplantı salonlarında yapılmıştır. Katılımcıların bazıları, görüşme sürecinde ses kaydı alınmasına izin vermiş, bazıları araştırmacıdan kendi cevaplarını yazmasını talep etmiştir. Görüşmelerin sonunda katılımcılara verdikleri cevaplar okunmuş ve teyit etmesi istenmiştir. Her görüşme yaklaşık 60 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada, tümevarımcı bir mantık içeren içerik analizi yöntemi kullanılmış ve veriler derinlemesine incelenmiştir. Araştırmalarda incelenmekte olan olguya temel oluşturan bir teori yoksa tümevarımcı yani kodlamaya dayalı içerik analizi kullanılmalıdır (Strauss ve Corbin, 1990; Akt: Çepni, 2012). Bu çalışmada, öncelikle görüşme formlarını dikkatle incelenmiş ve ses kayıtlarını dinlenmiştir. Ses kayıtları katılımcı beyanları değiştirilmeden yazılı hale getirmiştir. Araştırmacı, MAXQDA veri analizi programını kullanarak görüşme formları üzerinde inceleme ve düzenleme yapmıştır. Sonrasında, araştırma sorularına verilen cevaplardan anlamlı bölümler ve kodlar oluşturmuştur. Oluşturulan kodları ortak yanlarına göre kategorilere ayırarak tematik alt kodlama yapmıştır. Daha sonra, oluşturulan tabloların altlarına, bulgular arasında ilişkileri anlamlı biçimde yorumlayarak açıklamıştır. Katılımcı ifadelerinden örnekler sunulmuştur. İfadelerin arasında kullanılan (...) işareti görüşme esnasında bahsedilen ancak ilgili bulguda yazılması gerekli olmayan kısımları anlatmak için kullanılmıştır.

BULGULAR

Yöneticilerin Disiplini Anlamlandırma Biçimleri

Disiplinin Tanımı

Yöneticilerin disiplini tanımlama biçimleri okuldaki disiplin anlayışı üzerinde etkilidir. Disiplinin tanımlanması ve katılımcılarda ifade ettiği anlam okulda uygulanan disiplin kurallarını, kuralların uygulanma şekillerini ve amaçlarını anlamak açısından önemlidir. Katılımcılar için disiplin kavramının ifade ettiği anlamlar aşağıda yer almaktadır (Tablo 2).

Tablo 2: Yöneticilerin Disiplin Tanımları

Kod	f	%	Örnek Cümle
Kurallar	8	67	Bence disiplin, toplumda sosyal hayatı, kişilerin hak ve özgürlüklerini kısıtlamayacak biçimde kendiliğinden ortaya çıkan kurallardır (K1).
Düzen	8	67	Şahsi görüşüm olarak disiplin, kurallar, kontrol, düzen, uyum hepsini içerir (K6).
Uyum	3	25	Disiplin insanların topluma uyum sağlamasını kolaylaştırır (K3).
Rehberlik ve yönlendirme	3	25	Öğrenciyi istediğimiz yere yönlendirmedir. Rehberliktir (K12).
Kontrol	3	25	Kontrol mekanizmasıdır. Yaptırımdır. (K4)
Sınırlar	2	17	Disiplin bir sınırdır (K2).

Araştırmaya katılan yöneticilerin %67'si disiplini tanımlarken kural ve düzen kavramlarını kullanmıştır. Araştırmaya katılan yöneticilerin %25'i disiplini tanımlarken uyum, kontrol, rehberlik ve yönlendirme, kavramlarını kullanmıştır. Araştırmaya katılan yöneticilerin %17'si disiplin tanımında sınır kavramını kullanmıştır.

Disiplinin Gerekçeleri

Yöneticilerin, okulda disiplini gereklilik ve ihtiyaç olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Okullarda disipline ihtiyaç duyulmasına yönelik yönetici görüşleri aşağıda sunulmaktadır (Tablo 3).

Tablo 3: Yöneticilerin Disiplini Gerekli Bulma Sebepleri

Kod	f	%	Örnek Cümle
Akademik başarı	6	50	Disiplinsizliğin olduğu bir okulda başarı da olmaz diye düşünüyorum (K9).
Düzeni korumak	6	50	Kesinlikle bir ihtiyaçtır. Kurallara uyma, karar alma, düzeni korumak için disiplin gereklidir (K5).

Hakları korumak	4	33	Diğerlerinin hakkını korumak adına disipline ihtiyaç duyuyoruz. Disiplin hak korumaktır (K11).
Topluma uyum sağlamak	4	33	Toplumun istediği davranışları sergilemesini sağlamaktır. Topluma uyum sağlamaktır. Aynı zamanda yeni şartlara uyum sağlamaktır (K12).
Sorumluluk almak	2	17	Disiplin sayesinde bireylerde sorumluluk duygusu gelişir (K8).

Katılımcıların %50'si disiplinin akademik açıdan başarıya ulaşmak ve düzeni korumak için gerekli olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan yöneticilerin %33'ü bireylerin haklarını korumak ve yaşadıkları topluma uyum sağlayabilmesi için disiplinin gerekli olduğunu düşünmektedir. Araştırmaya katılan yöneticilerin %17'si bireylerin sorumluluk almayı öğrenmesi için disiplinin ihtiyaç olduğunu düşünmektedir.

Disiplin Sorunları ve İlgili Uygulamalar

Bu bölümde, okullarda yaşanan disiplin problemleri, bu problemlerin önlenmesine ve çözülmesine yönelik uygulamalarla, disiplin uygulamalarından sorumlu olan okul paydaşları ve bu uygulamalarda etkisi olan faktörlerle ilgili katılımcı görüşlerine yer verilmektedir.

Okulda Yaşanan Disiplin Sorunları

Yöneticilerden, çalışmakta oldukları okullarda sıklıkla yaşanan disiplin sorunlarına yönelik görüş bildirmeleri istendiğinde ulaşılan bulgular aşağıda yer almaktadır (Tablo 4).

Tablo 4: Okulda Yaşanan Disiplin Sorunları

Kod	f	%	Örnek Cümle
Akıllı telefon bulundurma	10	83	Bunlara ek olarak akıllı telefonunun yanlış kullanımı veya derste üzerinde bulundurma yine yaygın disiplin problemlerinden (K7).
Akran zorbalığı	8	67	Akran zorbalığı, kılık kıyafet kurallarına uymama, sigara kullanımı, derste telefonu bulundurma sık yaşadığımız problemler arasında (K3).
Tütün vb. madde bulundurma	7	58	Okulumuzda kılık kıyafetle okula gelmeme, okul sınırları içinde sigara kullanımı, akran zorbalığı, kavga ve küfür sık sık yaşanan disiplin sorunlarından (K1).
Kavga etmek	7	58	Burası, sadece kızların olduğu bir okul olduğu için erkek arkadaş mevzularının okul içinde dillendirilmesi dedikoduya yol açabiliyor ve bu da kavgaya sebep olabiliyor (K9).
Sosyal medyanın yanlış kullanımı	7	58	Disiplin sorunları genellikle telefon ve sosyal medya kaynaklı oluyor (K12).
Uygun olmayan kılık kıyafet	5	42	Kılık kıyafet kurallarına uymama, derste cep telefonu bulundurma, akran zorbalığı, küfür ve hakaret (K5).
Küfür ve hakaret etmek	4	33	Akıllı telefonları teslim etmeme, okul üniformasını giymeme, hakaret, küfür ve akran zorbalığı (K10).
Dersin akışını bozmak	2	17	Öğretmene saygısızlık, okuldan kaçma, dersin akışını bozma, okul araç gerecine zarar verme gibi birçok disiplin sorunu yaşanabiliyor (K2).
Kesici ve delici alet bulundurma	2	17	Yaralayıcı aletlerle okula gelme, kavga etme genellikle sık yaşadığımız problemler arasında yer almaktadır (K3).
Resmî evrakta değişiklik yapmak	1	8	Kavga, hakaret ve küfür, sigara kullanımı, dedikodu yayma, madde bağımlılığı ve kullanımı, evrakta sahtecilik (K4).

Araştırmaya katılan yöneticilerden %83'ü öğrencilerin akıllı cep telefonlarını okul saatlerinde yanlarında buldurmalarının sık yaşanan disiplin sorunlarından olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan yöneticilerden %67'si akran zorbalığının sıklıkla yaşanan disiplin sorunları arasında bulunduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %58'i okulda sigara bulundurma ve kullanma sorunlarının, öğrencilerin birbirlerine şiddet uyguladığını ve kavgaların yaşandığını, sosyal medyanın bilinçsizce ve yanlış kullanımından dolayı kavgalar ve farklı sorunlar yaşandığını belirtmiştir. Katılımcıların %42'si öğrencilerin okul uygun olmayan kıyafetlerle geldiğini veya okul üniforması giymeden geldiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların %33'ü öğrencilerin küfür ve hakaret içerikli ifadelerinin okulda disiplin sorunlarına sebep olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan yöneticilerden %17'si dersin düzenini bozan öğrencilerin disiplin sorunlarına sebep olduğunu ve öğrencilerin okula yaralayıcı aletler getirebildiklerini belirtmiştir. Katılımcıların %8'i öğrencilerin resmî evraklar üzerinde değişiklikler yaptıklarını belirtmiştir.

Disiplin Sorunlarına Yönelik Önleyici Uygulamalar

Disiplin problemleri neredeyse her okulda yaşanmaktadır. Bu problemler ortaya çıkmadan önce gerekli tedbirleri almak okul yönetiminin sorumluluğudur. Bu sebeple, disiplin sorunlarının önlenmesi amacıyla okullarda yapılan çeşitli uygulamalar mevcuttur. Yöneticilerin konuyla ilgili görüşlerinden elde edilen bulgulara göre farklı önleyici uygulamalar mevcuttur (Tablo 5).

Tablo 5: Disiplin Sorunlarına Yönelik Önleyici Uygulamalar

Kod	f	%	Örnek Cümleler
Kuralları hatırlatma	10	83	Sorunlar çıkmadan önce kuralları herkesin duymasını sağlıyoruz (K10).
Öğrenciye sorumluluk verme	7	58	Disiplin cezası alan öğrencinin maça çıkmasına izin vermediğimizde davranışı tekrarlamamaya özen gösteriyor (K8).
Rehberlik çalışmaları	6	50	Okul rehber öğretmenlerimiz ve sınıf rehber öğretmenlerimiz özellikle rehberlik saatlerinde bilgilendirme yapıyoruz (K7).
Öğrenciyle etkili iletişim kurma	6	50	Öğrenciyi tanımaya çalışıyoruz. Sağlıklı iletişim kurmaya çalışıyoruz (K6).
Telefonların toplanması	5	42	Cep telefon sorunu için telefonları toplayıp koyduğumuz, akşam okul çıkış saatine kadar muhafaza ettiğimiz telefon dolapları uygulamamız var (K2).
Velilerle etkili iletişim kurma	5	42	Bireysel olarak veli görüşmeleri yapıyoruz. Velilerle iletişime geçiyoruz yani (K1).
Kontrol ve denetim	4	33	Kılık kıyafet uygulaması için her sabah okula girmeden önce sıra yapılıyor ve öğrenciler okula alınmadan önce kontrol ediliyor (K5).
Cezayı duyurma	3	25	Şayet disiplin kurulu öğrencinin ceza almasına karar vermişse öğrencinin kimliğini açık etmeyecek biçimde yaptığı davranışı ve aldığı cezayı diğer öğrencilerle paylaşıyoruz (K9).
Akran rehberliği	1	8	(..) sorumluluk paylaşmalarını sağlıyoruz. Akran rehberliği gibi oluyor (K2).

Araştırmaya katılan yöneticilerden %83'ü öğrencilere kuralları hatırlatarak önleyici tedbir aldığını belirtmiştir. Katılımcıların %58'i öğrencilere sorumluluk vererek onları meşgul etmenin disiplin sorunlarını önlemede etkili olduğunu vurgulamıştır. Katılımcıların %50'si disiplinin rehberlik çalışmaları ile iç içe olduğunu belirtmiş, önleyici tedbirler kapsamında rehberlik çalışmalarının ve öğrenciyle kurulan etkili iletişimin önemli olduğunu vurgulamıştır. Katılımcıların %42'si akıllı telefonlardan dolayı yaşanan disiplin sorunlarını önlemek için okul saatlerinde cep telefonlarını topladıklarını ve velilerle kurulan iletişimin okuldaki disiplin uygulamalarında önleyici etkisinin bulunduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %33'ü öğrencileri disiplin suçlarından korumak amacıyla yapılan aramaların önleyici etkisi olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %25'i öğrencilere verilen cezaları ve sebeplerini törenlerde duyurmanın caydırıcı olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %8'i sorun yaşamaya eğilimli öğrencilere, olumlu etkisi olabileceğini düşündükleri öğrencilerle görev vererek akran rehberliği uygulaması yaptığını belirtti.

Disiplin Sorunlarına Yönelik Çözüm Uygulamaları

Ortaya çıkan disiplin sorunlarının çözümü için yapılan çeşitli uygulamalar bulunmakla birlikte sürecin neredeyse aynı şekilde devam ettiği görülmektedir. Yaşanan disiplin problemlerini çözmek amacıyla yöneticilerin Disiplin Yönetmeliği'ni devreye sokmadan önce yaptığı farklı uygulamalar bulunmaktadır (Tablo 6).

Tablo 6: Disiplin Sorunlarının Çözümüne Dair Uygulamalar

Kod	f	%	Örnek Cümleler
Öğrenciyle görüşme	8	67	Yaşanan disiplin problemi çok ciddi bir boyutta değilse öncelikle öğrenciyle konuşuyoruz (K3).
Disiplin kurulu	7	58	Davranış yine tekrarlanırsa disiplin kuruluna sevk ederek gerekli cezayı veriyoruz (K12).
Velile görüşme	6	50	Velileri haberdar ediyoruz tabii. Uzlaşma olursa işlem yapmıyoruz. Ama uzlaşmazlarsa disiplin sürecini başlatıyoruz (K8).
Rehberlik servisi	5	42	Öncelikle rehberlik servisimiz genel bir bilgilendirme yapar. Sonrasında öğretmenlerimizden geri bildirim alırız (K7).

Katılımcıların %67'si disiplin sorunlarının çözümünde öncelikle öğrenciyle konuşarak sorunları çözmeye çalıştıklarını belirtmiştir. Araştırmaya katılan yöneticilerin %58'i öğrencilerle konuştuktan sonra davranışın tekrarı ya da şiddet içeren bir suç olması durumunda problemin çözümü için Disiplin Kuruluna başvurduklarını belirtmiştir.

Katılımcıların %50'si velilerle yapılan görüşmelerin disiplin problemlerinin çözümünde etkili olduğunu vurgulamıştır. Araştırmaya katılan yöneticilerin %42'si disiplin sorunlarının çözüm sürecinde rehberlik servisinden faydalandıklarını belirtmiştir.

Disiplin Uygulamalarından Sorumlu Paydaşlar

Katılımcılara göre okullarda disiplini sağlamak ve sürdürmek yalnızca yöneticilerin sorumluluğunda değildir. Görüşmeler sonucunda edinilen bilgilere göre okullardaki disiplin uygulamalarından sorumlu olan çeşitli kişiler ve kurullar bulunmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7: Disiplin Uygulamalarından Sorumlu Paydaşlar

Kod	f	%	Örnek Cümle
Yöneticiler	11	92	Elbette. Okulda disiplinde idareciler sorumludur (K1).
Öğretmenler	11	92	Ben ve okuldaki tüm öğretmenlerin sorumlu olduğumu düşünüyorum (K11).
Disiplin Kurulu	9	75	Disiplin kurulu sorumludur ancak disiplinin sağlanmasında tüm okul paydaşları da sorumluluk sahibidir (K6).
Diğer personel	7	58	Disiplini sağlamak genel bir durumdur. Disiplin, tüm okul paydaşlarının sorumluluğunda olan bir konudur (K9).
Rehberlik servisi	5	42	Okul idaresi başta olmak üzere rehberlik servisi sınıf rehber öğretmenleri disiplin kurulu ve okul aile birliği disiplin uygulamalarından sorumlu olan kişiler ve yapılar (K7).
Veliler	2	17	Okulun karşısındaki esnaftan mahalle bakkalına kadar herkes. Veliler de dahil elbette (K2).

Katılımcıların %92'si okuldaki disiplin uygulamalarından yöneticilerin ve öğretmenlerin sorumlu olduğunu belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların %75'i okuldaki disiplin uygulamalarından Disiplin Kurulunun sorumlu olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan yöneticilerin %58'i okuldaki disiplin uygulamalarından okulda bulunan yardımcı personel ve çalışanların da sorumlu olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %42'si okuldaki disiplin uygulamalarından rehberlik servisinin sorumlu olduğunu düşünmektedir. Araştırmaya katılan yöneticilerin %17'si okuldaki disiplin uygulamalarından velilerin sorumlu olduğunu belirtmiştir.

Okul Disiplinine Etkisi Olan Faktörler

Yöneticiler, okulda disiplini etkileyen faktörlerin öğretmenler, veliler, okul çevresi, yöneticiler, ödül ve ceza olduğunu belirtmektedirler (Tablo 8).

Tablo 8: Okul Disiplinine Etkisi Olan Faktörler

Kod	f	%	Örnek Cümle
Öğretmenler	11	92	Öğretmenler için merkezinde. Çocukla sürekli iç içeler (K1).
Veliler	10	83	Veliler okuldaki her konuda etkilidir (K5).
Okul çevresi	10	83	Bizim bulunduğumuz çevre çok etkili (K3).
Ödül	9	75	Özellikle olumlu davranışların yaygınlaşmasını istiyorsak öğrencileri ödüllendirmek şarttır (K7).
Ceza	7	58	Ceza hiç olmamalı diyemem. Ceza taraftarı değilim ama bazı davranışlar ceza gerektiriyor (K9).
Yöneticiler	5	42	Yönetim ve öğretmenler iş birliği içinde olmalıdır (K6).

Araştırmaya katılan yöneticilerin %92'si okulda disipline etkisi olan faktörlerin başında öğretmenlerin geldiğini düşünmektedir. Katılımcıların %83'üne göre veliler ve okul çevresi okulda disiplini etkileyen faktörler arasındadır. Katılımcıların %75'i öğrencileri ödüllendirmenin okul disiplinini etkilediği görüşündedir. Araştırmaya katılan yöneticilerin %58'i cezanın okul disiplinde etkili olduğunu düşünmektedir. Araştırmaya katılan yöneticilerin %42'si yöneticilerin okulda disiplin sağlanmasında etkili olduğunu belirtmiştir.

Disiplin Yönetmeliği ve Disiplin Yaklaşımları

Okullarda disiplin konusunda farklı uygulamalar olabirse de her okulun izlemesi gereken kurallardan oluşan bir Disiplin Mevzuatı bulunmaktadır. Bu kısımda, yöneticilerin uygulamak zorunda oldukları Disiplin Mevzuatı hakkındaki görüşleri ve mevzuatın disiplin yaklaşımları açısından değerlendirilmesi analiz edilmektedir.

Disiplin Mevzuatı Hakkında Yönetici Görüşleri

Katılımcıların disiplinle ilgili Mevzuat hakkındaki görüşleri incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıda sunulmaktadır (Tablo 9).

Tablo 9: Disiplin Mevzuatı Hakkındaki Yönetici Görüşleri

Kod	f	%	Örnek Cümle
Yetersiz ve etkisiz	9	75	Mevzuatta yeterli ve etkili bulmadığım yönler var (K11).
Uygulaması kolay	6	50	Uygulamada çok sıkıntı yaşamadık (K3).
Cezalandırıcı yönü baskın	6	50	Yönetmelik daha çok cezaya yönelik gibi görünüyor aslında bu bir eksiklik (K10).
Caydırıcı olmayan kurallar	3	25	Mevzuatta yer alan cezaların caydırıcılığı yok veya kısmen caydırıcı (K2).
Ödüllendirme geri planda	3	25	Kısıtlı bir ödüllendirme var. Şu davranışlar mutlaka ödüllendirilsin şeklinde bir şey yok (K3).
Yeterli ve etkili	2	17	Mevzuatı yeterli ve uygulanabilir buluyorum (K7).

Araştırmaya katılan yöneticilerin %75'i disipline yönelik kuralları içeren Yönetmeliği yeterli ve etkili bulmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %50'si Yönetmeliğin uygulanmasında zorluk yaşanmadığını düşünmektedir. Araştırmaya katılan yöneticilerin %50'si Yönetmeliğin cezalandırıcı yönden baskın kurallar içerdiğini belirtmiştir. Araştırmaya katılan yöneticilerin %25'i Yönetmelik'te yer alan kuralların disiplin sorunlarını önleme bağlamında caydırıcı

olmadığını ve öğrencilerin ödüllendirilmesi ile ilgili kısımlarının yeterli ve ayrıntılı olmadığını düşünmektedir. Katılımcıların %17'si Yönetmeliğin okulda disiplin sağlanmasında etkili ve yeterli olduğunu vurgulamıştır.

Disiplin Mevzuatında Etkili Olması Beklenen Disiplin Yaklaşımı

Katılımcıların, benimsedikleri ve mevzuatı uygularken daha etkili olacağını düşündükleri disiplin yaklaşımına dair görüşleri bu kısımda analiz edilmektedir. Yöneticilerin disiplin mevzuatında etkili olmasını umduğu ve sorunlarla baş etmede daha verimli sonuçlar alabileceklerine inandıkları disiplin yaklaşımları aşağıda yer almaktadır (Tablo 10).

Tablo 10: Disiplin Mevzuatında Etkili Olması Beklenen Disiplin Yaklaşımı

Kod	f	%	Örnek Cümle
Önleyici disiplin	12	100	En etkili yaklaşımın önleyici yaklaşım olduğunu düşünüyorum çünkü bir sorun yaşandıktan sonra olup bittikten sonra ceza vermek aslında hiç yaşanmamış saymıyor (K10).
Cezalandırıcı disiplin	6	50	Cezalandırıcı yaklaşımın etkili olduğu durumlar var. Ama bu cezaya alışık olmayan öğrenciler için etkili (K1).
Düzeltilici disiplin	5	42	Önleyici ve iyileştirici disiplin ön planda olmalı (K11).

Araştırmaya katılan yöneticilerin %100'ü disiplinle ilgili Yönetmelikte önleyici disiplinin yaklaşımının etkili olması gerektiğini belirtmiştir. Araştırmaya katılan yöneticilerin %50'si cezalandırıcı disiplin yaklaşımının kısmen de olsa Mevzuatta etkili olmasında fayda gördüğünü belirtmiştir. Araştırmaya katılan yöneticilerin %42'si düzeltilici disiplin yaklaşımının Mevzuatta etkili olmasının gerektiğini belirtmiştir.

Disiplin Sistemine Dair Yönetici Önerileri

Yöneticilerin ortaöğretim kurumlarında uygulanmada olan disiplin sistemine yönelik özellikle süreçte kendilerini zora sokan ya da eksikliğini hissettikleri konularda çeşitli önerileri bulunmaktadır. Bu önerilerden sıklıkla vurgulananlara aşağıda yer verilmektedir (Tablo 11).

Tablo 11: Disiplin Sistemine Dair Yönetici Önerileri

Kod	f	%	Örnek Cümle
Ödüllendirme sistemi güncellenmeli	10	83	Aslında hocam yönetmelikte olumlu davranışı değerlendiren daha fazla madde yer almalı (K10).
Önleyici etkinlikler planlanmalı	6	50	Okullarda öğrencilere paylaşmayı, bencilliğin kötü bir şey olduğunu, fedakarlığı öğretmeliyiz. Çeşitli etkinliklerle bunu beslemeliyiz (K11).
Mağdurlar için iyileştirici uygulamalar olmalı	3	25	Özellikle karşılıklı yaşanan sorunlar söz konusu olduğunda mağdur olan öğrenciyle ilgili yapılması gereken işlemler ayrıntılı bir şekilde belirtilebilir (K10).
Verimli rehberlik dersi olmalı	3	25	Rehberlik dersleri disiplin kuralları ve okul işleyişi hakkında her şeyi aktaracak kadar verimli geçmiyor çünkü zaman yeterli olmuyor (K6).
Okul yönetiminin yetkisi artırılmalı	3	25	Karar verildikten sonra bir üst kuruldan onaylanması gereken cezalarda sorun yaşanıyor. Çünkü okulun ve öğrencinin durumunu biz daha iyi bilmekteyiz (K7).
Aile eğitimleri verilmeli	3	25	Okul aile iş birliği artırılmalı. Aile eğitimleri yapılmalı (K2).
Etkili kulüp çalışmaları yapılmalı	3	25	Her kulüp yılda iki faaliyet düzenlese her öğrenci en az birisinde bulunma şansını yakalayabilir (K9).
İlköğretim disiplin mevzuatı güncellenmeli	2	17	İlköğretim disiplin mevzuatı yeniden düzenlenmelidir (K2).
Rehber öğretmen sayısı artmalı	1	8	Rehber öğretmen sayıları daha fazla olmalı (K12).

Araştırmaya katılan yöneticilerin %83'ü Yönetmelik'teki ödüllendirme sisteminin güncellenmesini önermiştir. Katılımcıların %50'si önleyici etkinliklerin planlanmasını ve Yönetmeliğe eklenmesini önermiştir. Araştırmaya katılan yöneticilerin %25'i tüm sınıf seviyelerinde verimli biçimde rehberlik dersi işlenmesini, mağdur öğrenciler için iyileştirici uygulamaların planlanmasını, okul yönetiminin Yönetmeliğin uygulanması konusunda yetkisinin artırılmasını, sosyal kulüp çalışmalarının verimli hale getirilmesini ve ailelere disiplinle ilgili eğitimler verilmesini önermiştir. Katılımcıların %17'si ilköğretim seviyesinde uygulanan disiplin kurallarının güncellenmesini önermiştir. Araştırmaya katılan yöneticilerin %8'i okullardaki rehber öğretmen sayılarının artırılmasını önermiştir.

TARTIŞMA

Araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanan sorulara verilen katılımcı cevapları üç ana başlık altında aşağıda sıralanmaktadır.

Yöneticilerin Disipline İlişkin Görüşleri

Katılımcılar disiplini, düzen, sınırlar, kurallar, kontrol mekanizması, rehberlik ve yönlendirme biçimlerinde tanımlamışlardır. Araştırma konusuyla ilgili literatür incelendiğinde benzer sonuçlara rastlanmıştır. Yöneticilerin disiplini tanımlarken kurallar, düzen, uyum ve kontrol, saygı ve sevgi gibi kavramların sıklıkla kullandıklarını ortaya

koyan çalışmalar bulunmaktadır (Ağın, 2019; Bilir vd., 2007).

Katılımcılar, akademik başarıya ulaşmak, düzeni ve bireylerin haklarını korumak, topluma uyum sağlamak ve öğrencilerin sorumluluk almayı öğrenmesi için okulda disipline ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Literatürde benzer bulgulara ulaşılmıştır. Birçok eğitimciye göre disiplin, okul görevlerinin verimli bir şekilde yerine getirilmesi için kesinlikle gereklidir ve düzenin korunabilmesi için disiplin uygulanmalıdır (C., 1854; Lewis, 1895). Amerikalı eğitimciler okul disiplinini iki nedenle gerekli görmekteyler. Yanlış davranışları düzeltmek için gereken güvenli, düzenli ve olumlu bir öğrenme ortamı yaratmaya ve sürdürmeye yardımcı olan disiplin, bir gerekliliktir. İkincisi, öz disiplini öğretmek ya da geliştirmek için disiplin gereklidir (Bear, 2010).

Disiplin Sorunlarına ve İlgili Uygulamalara Dair Görüşler

Katılımcılar, derste cep telefonu bulundurma, akran zorbalığı, sigara kullanımı, kavga etmek, sosyal medyanın yanlış kullanımı, uygun olmayan kıyafet, küfür ve hakaret etme, dersin akışını bozma, kesici ve delici alet bulundurma, evrakta sahtecilik gibi davranışların okullarda sıklıkla karşılaşılan disiplin problemleri olduğunu belirtmişlerdir. Konuyla ilgili benzer bulgular literatürde mevcuttur. Okullarda en çok yaşanan disiplin olaylarının, dersin ve ders dışı faaliyetlerin akışını bozmak, tütün ve tütün mamulleri bulundurma veya içmek, kavga etmek, akran zorbalığı, kaba ve saygısız davranmak, kopya çekmek ya da çekilmesine yardımcı olmak, başkalarına küfür ya da hakaret etmek, kıyafet kurallarına uymamak, bilişim araçlarını uygunsuz kullanmak gibi davranışlardan dolayı ortaya çıktığı görülmüştür (Akar, 2006; Aydın, 2001; Babu, Raju & Rao, 2007; Bayraktar, 2015; Çetinkaya ve Koçyiğit, 2020; Duran, 2011; Ereş ve Üstün, 2009; Karahan, 2020; Luiselli vd., 2005; Özer ve Üstün, 2022; Sarpkaya, 2005; Satoğlu, 2008; Siyez, 2009).

Okullarda istenmeyen davranışları kontrol edebilmek ve olumlu öğrenci davranışlarını teşvik etmek için öğrencilere özel bireysel müfredat geliştirmek, öz-düzenleme tekniklerinin öğretilmesi, rehberlik çalışmaları, içsel motivasyonu arttırmak ve akran desteğini kullanmak sunulan öneriler arasındadır (Cameron, 1998). Nitelikli disiplinden beklenen öğrenciyi sürece dahil etmesi ve onun kendisini ifade etmesini kolaylaştırmasıdır (Kindlon & Thompson, 2020). Öğrencileri dinlemek, onları etkinliklerin planlanması ve sunumuna dahil etmek etkili bir önleyici yöntemdir. Bununla birlikte, iyi öğretmen öğrencilere bir rol model sağlamaya çalışır (Chamberlin, 1983).

Okul rehber öğretmenlerinin etkili çalışmalarının, sınıf rehberlik derslerinin verimli yapılmasının, öğrencilerin projelerde görev almasının, akran desteğinin ve öğrencilerle davranışlarının sebep ve sonuçları hakkında konuşmalar yapmanın okulda pozitif iklim oluşturduğu görülmektedir (Siyez, 2009).

Okullarda yapılan sabah toplantıları okul yöneticilerine öğrencilere ve öğretmenlere haklarını ve bu hakların güvence altında olduğunu hatırlatmak önleyici bir tedbir olarak görülebilir (Humphreys, 1998/2001). Olumlu okul ve sınıf iklimi oluşturmak ve bunun devamlılığını sağlamak, okul topluluğundaki sınıf etkinliklerinin gücünü ve kalitesini artırarak disiplin problemlerinin bir şekilde önlemesine olanak tanır (Safe Supportive Learning [SSL], 2024).

Araştırmaya katılan yöneticiler, disiplin sorunlarını çözmek için öğrenciyle görüşmek, disiplin kuruluna sevk etmek, veliyle görüşmek, rehberlik servisine yönlendirmek gibi uygulamalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Literatür incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Disiplin problemlerinin çözümünde yaptırımlar koruyucu etken olarak yansıtılmalıdır. Yalnızca öğrenciler için değil öğretmenler ve veliler için de yaptırımlar olduğu öğrenciler tarafından bilinmelidir. Disiplin problemlerinin çözüm sürecine anne babanın katılımı işleyişi kolaylaştıracaktır (Humphreys, 1998/2001). Öğrencilerde disiplin sorunlarında disiplin mevzuatına uyulmalıdır ve yasal süreç izlenmelidir (Gray, 1983). Disiplin problemlerinin çözümünde öğrenci ve aileyle görüşmeler yapmak çözüm sürecinde fayda sağlar (Aydın, 2001). Öğrencilerin rehberlik servisine yönlendirilmesi veya disiplin kuruluna sevk edilmesi sorunların çözülmesi sürecinde kullanılan yöntemler arasındadır (Siyez, 2009). İletişim, disiplin problemlerinin çözümünde önemli bir etkidir (Humphreys, 1998/2001).

Araştırmaya katılan yöneticiler, disiplin uygulamalarından sorumlu paydaşların yöneticiler, öğretmenler, disiplin kurulu, okul çalışanları, rehberlik servisi ve veliler olduğunu belirtmişlerdir. Konuyla ilgili literatür incelendiğinde benzer sonuçlara rastlanmıştır.

Etkili ve duyarlı bir disiplinin sınırları, farklı öğretmenlerin aynı koşullara farklı tepkiler verebileceğini kabul ederek, öğrenme potansiyelini en üst düzeye çıkarma esnekliğine sahip olmalıdır. Öğretmenler, okullarının değer sistemlerini yansıtan yaratıcı ve pozitif disiplin uygulamalarını belirleme, uygulama ve destekleme sorumluluğuna sahip olmalıdır (Rampa, 2014).

Etkili bir okul disiplini, tasarımına tüm paydaşları dahil eder. Yöneticiler ve öğretmenler, öğrencileri uygun davranışlara yönlendirmek için okulda disiplin uygulamalarını yürütmekten sorumludur. Aynı zamanda, anne

babalar, öğrenciler ve diğer üyeler disiplin uygulamalarının tasarımında eşit olarak temsil edilmelidir. Etkili disiplin, tutarlılık ve ekip çalışması ile inşa edilir (Nelson, 2002).

Öğrencilerin karar verme ve problem çözme becerilerini geliştirerek öz disiplin oluşturarak disiplin sorunlarını önlemeyi amaçlayan stratejiler sadece öğretmenlerin değil velilerin de bu süreçte etkisinin büyük olduğunu göstermektedir (Bear, 1998).

Okulda disiplinden sorumlu görülen tüm paydaşlara verilen sorumlulukların yerine getirilmesi sonucunda disiplin sorunlarında azalma görülmektedir (Brown & Beckett, 2006). Tüm okul paydaşlarının iş birliği, bağlılığı ve özverisi, disiplinin fiziksel ceza kullanılmadan sürdürülmesini sağlayan kilit unsurlardır (Dzivhani, 2000).

Araştırmaya katılan yöneticiler, okul disiplinine etkisi olan faktörlerin yöneticiler, öğretmenler, veliler, okul çevresi, ödül ve ceza olduğunu belirtmişlerdir. Konuyla ilgili literatür incelendiğinde benzer sonuçlara rastlanmıştır.

Yöneticilerin liderlik becerileri okul disiplinini önemli ölçüde etkilemektedir (Hayes, 2018). Öğretmenlerin öğrencilerine karşı davranışları okuldaki birçok disiplin probleminin kaynağı olabileceği için öğretmenler okul disiplininde önemli ölçüde etkilidir (Aydın, 2001; Türk, 2013).

Okullardaki disiplin problemlerinin nedenlerinden birisi, ebeveynlerin, çocuklarının haklarını gözetme, koruma ve ihtiyaçlarını giderme başarısızlığıdır. Öğrencilerin kendilerine ve başkalarına saygı duymalarının altında yatan esas neden ebeveynlerine hissettikleri saygıdır (Humphreys, 1998/2001). Anne babaların ekonomik, kültürel ve eğitim profilleri okuldaki disiplini etkilemektedir (Aydın, 2001; Özşimşek-Karaoğlu, 2022). Evdeki disiplin sorunları öğrencilerle birlikte okula da taşınabilmektedir. Ailesinden ilgi ve sevgi gören çocuklar, okulda istenmeyen davranışlardan kaçınmaktadırlar (Dedeoğlu, 2010). Çocuklarının, okul yaşamlarına ilgili olan velilerin öğrencilerinde, okula bağlılık diğerlerine göre daha fazladır (Marks, 2000).

Okul çevresinin okul disiplinine etkisi bulunmaktadır. Şehir merkezine yakın okullarda geç gelme ve okuldan kaçma sorunları sıklıkla yaşanırken kırsal çevredeki okullarda küfür ve hakaret içerikli olumsuz davranışlarda sıklık görülmektedir (Aydın, 2001; Babu, Raju & Rao, 2007).

Ödül ve cezanın okulda disiplin sağlanmasında katkısı olduğunu düşünen eğitimciler mevcuttur (Özşimşek-Karaoğlu, 2022). Öğrencileri iyi davranışları ve okul topluluğuna olumlu katkıları için ödüllendirmek önemlidir (Nelson, 2002).

Disiplin Mevzuatı ve Disiplin Yaklaşımlarına Dair Görüşler

Araştırmaya katılan yöneticiler, Ortaöğretim Kurumları Disiplin Yönetmeliğinin yeterli ve etkili olmayan yanlarının bulunduğunu, kurallarının caydırıcı olmadığını, cezalandırıcı yanının baskın olduğunu, ödüllendirmenin geri planda olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların bazıları, Yönetmeliğin uygulamasının kolay, kuralların yeterli ve etkili olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Araştırma sonucunda konuyla ilgili literatür incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Katılımcıların yönetici ve öğretmenlerden oluşturulduğu ve Yönetmelikle ilgili farklı bir çalışma sonucunda disiplin mevzuatının yeterli ve etkili bulunduğu ancak cezalandırıcı yönünün ödüllendirmeye kıyasla ön planda olduğu ortaya konulmuştur (Bilir, 2007).

Araştırmaya katılan yöneticilerin disiplin mevzuatında etkili olması gerektiğini düşündükleri disiplin yaklaşımları önleyici disiplin, cezalandırıcı disiplin ve düzeltici disiplin yaklaşımlarıdır. İntikamcı ve korku yoluyla engelleyici disiplinin etkili olmasını tercih eden katılımcı yoktur. Araştırma sonucunda konuyla ilgili literatür incelendiğinde benzer sonuçlara rastlanmıştır. Okul yöneticilerinin daha çok önleyici disiplin yaklaşımına yönelik uygulamaları desteklediği tespit edilmiştir. Velilerle olumlu iletişim kurma, öğrencilerin katılım gösterecekleri etkinlikler düzenleme, örnek öğrencileri ödüllendirme, özel güvenlik görevlisi istihdam etme gibi uygulamalara başvurulduğu belirlenmiştir. Yöneticiler, disiplini sağlama amacıyla aldıkları önlemlerin sorunları yaşamadan engellemede etkili olduğunu düşünmektedirler (Pehlivan ve Demirtaş, 2019).

Önleyici ve düzeltici yaklaşımın göz ardı edildiği, rehberlik servisinin etkin olmadığı, onur kurulundan çok disiplin kurulunun işlevsel olduğu okullar bulunmaktadır. Ağırlıklı olarak cezalandırıcı yaklaşımın uygulandığı bu okullarda, istenmeyen davranışların azalmadığı, disiplin sorunlarının tekrar tekrar yaşandığı görülmüştür. Disiplin kurulunun öğrencilerde caydırıcı etkisini kaybettiği gözlemlenmiştir (Toytok ve Bahadır, 2018). İyileştirici ve düzeltici uygulamaların ön planda olduğu okullarda, öğretmen ve öğrenci ilişkilerinin pozitif yönde değiştiği gözlemlenmiştir. Öğrencilerin disiplin kurullarına sevk sayısında azalma görülmüştür (Gregory vd., 2015).

Disiplinde olumlu bir yaklaşım, disiplinin odak noktasını cezalandırmaktan, ilişkilerin tamir edilmesine ve güvenli, destekleyici bir ortam oluşturmayı amaç edinen anlayışın ve kararlılığın yeniden sağlanmasına kaydırır. Pozitif

disiplin yöntemlerinin güvenli bir okul ortamı oluşturmada başarılı olması mümkündür. Okul disiplininin nasıl ele alındığı, okulların öğrenme ortamları üzerinde büyük etkiye sahiptir (SSL, 2024). Okullar, olumlu davranışı pekiştirmeli ve cezalandırıcı eylemlerden ziyade önleyici eylemlerde bulunmalıdır. Disiplin sorunlarının nedenlerine odaklanarak bu nedenleri ortadan kaldırmak için çaba gösterilmelidir (PDK Comission on Discipline, 1982).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Disipline İlişkin Görüşlere Dair Sonuçlar

Araştırmaya katılan yöneticilerin bildirdiği görüşler bağlamında disiplin kavramı, kurallar, düzen, kontrol ve denetim, uyum, sınırlar, rehberlik ve yönlendirme olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede bulgular incelendiğinde;

- ✓ Disiplin, kurallardan oluşur.
- ✓ Disiplin, düzeni oluşturur.
- ✓ Kontrol ve denetim, disiplin sayesinde sağlanır.
- ✓ Disiplin, bireyin çevresine uyumunu kolaylaştırır.
- ✓ Kişisel sınırların belirlenmesinde disiplin etkilidir.
- ✓ Bireyin kendisini gerçekleştirme sürecinde disiplin, rehberlik ve yönlendirir.

Araştırmaya katılan yöneticilerin okulda disipline ihtiyaç duyma sebepleri akademik başarı, topluma uyum, düzeni korumak, hakları korumak, sorumluluk almak olarak sıralanmıştır. Bu çerçevede doğrultusunda bulgular incelendiğinde;

- ✓ Okulda akademik başarıya ulaşmak için disiplin gereklidir.
- ✓ Topluma uyum sağlamak için disiplin gereklidir.
- ✓ Oluşturulan düzenin devamını sağlamak için disiplin gereklidir.
- ✓ Kişisel hakların korunması için disiplin gereklidir.
- ✓ Bireyin davranışlarının sonuçlarına ilişkin sorumlulukları kabul etmesi için disiplin gereklidir.

Disiplin Sorunlarına ve Uygulamalarına Dair Sonuçlar

Araştırmaya katılan yöneticilere göre ortaöğretim kurumlarında sıklıkla yaşanan disiplin sorunları; derste cep telefonu kullanmak, akran zorbalığı, kavga etmek, tütün ve çeşitlerini bulundurmak veya kullanmak, küfür ve hakaret etmek, sosyal medyayı yanlış kullanmak, dersin akışını bozmak, kılık kıyafet kurallarına uymamak, kesici alet bulundurmak ve evrakta sahtecilik yapmaktır. Bu çerçevede bulgular incelendiğinde;

- ✓ Bilişimsel ve bilişim aletlerinin kullanımıyla ilgili disiplin sorunları mevcuttur.
- ✓ Kavga etmek, akran zorbalığı yapmak veya akran zorbalığına maruz kalmak, küfür ve hakaret etmek veya buna maruz kalmak gibi iletişim hatalarından veya eksikliğinden kaynaklı disiplin sorunları mevcuttur.
- ✓ Okula uygun kıyafetle veya okul üniformasıyla gelinmemesinden kaynaklı bireysel disiplin sorunları mevcuttur.
- ✓ Dersin akışını bozma, kesici ve delici alet taşıma, not fişleri ve doktor raporlarında sahtecilik gibi öncelikle kurumun tamamını etkileyen disiplin sorunları mevcuttur.

Araştırmaya katılan yöneticilerin görüşleri doğrultusunda ortaöğretim kurumlarında disiplin sorunlarının önlenmesine dair yöneticilerin Disiplin Yönetmeliği dışındaki özgün uygulamaları şöyle sıralanmaktadır; kuralları hatırlatmak, öğrenciye sorumluluk vermek, rehberlik çalışmaları, öğrencilerle ve velilerle etkili iletişim kurmak, akran rehberliği yapmak, cezayı duyurma, kontrol ve denetim yapmak. Bu çerçevede bulgular incelendiğinde disiplin sorunlarını önlemek amacıyla;

- ✓ Öğrencilerin okula kayıtları esnasında, okul açıldıktan sonra rehberlik derslerinde ve disiplin kurallarını içeren broşürlerin dağıtılmasıyla okul kuralları sıklıkla öğrencilere hatırlatılmaktadır. Böylece öğrencilere, okulda istenmeyen davranışlar ve yapılması durumunda karşılaşılabilecek yaptırımlar bildirilmektedir.
- ✓ Okulda yapılan törenlerde, sosyal, kültürel etkinliklerde, projelerde ve yarışmalarda görev vererek öğrencinin kendisini okulun bir paydaşı olarak görmesi sağlanmaktadır.
- ✓ Okul rehberlik servisi öğrencilere ve velilere seminerler, bilgilendirme toplantıları yaparak onlarla iletişimi güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

- ✓ Şube öğretmenler kurulu toplantılarını etkin biçimde gerçekleştiren okullarda sorun yaşama ihtimali olan öğrencilere akran rehberliği yapabilecek öğrencilerle birlikte görevler verilmesi gibi uygulamalar mevcuttur.
- ✓ Okulda yapılan törenlerde Disiplin Kurulu tarafından verilen cezaları ve cezaya neden olan davranışları öğrenci isimleri verilmeden duyuran okul yönetimleri bulunmaktadır.
- ✓ Öğrencilerin eşyalarının bulunduğu sınıf, atölye vb. çevreleri sıklıkla kontrol eden okul yönetimleri bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan yöneticilerin görüşleri doğrultusunda ortaöğretim kurumlarında disiplin sorunlarının çözümüne yönelik uygulamalar şöyle sıralanmaktadır; öğrenciyle görüşme, Disiplin Kuruluna sevk etme, rehberlik servisine yönlendirme, veliyle görüşme. Bu çerçevede bulgular incelendiğinde disiplin sorunlarını çözmek amacıyla;

- ✓ Yöneticiler, öğrencileri Disiplin Kuruluna sevk etmeden önce istenmeyen davranışlarla ilgili görüşmeler yapmaktadır.
- ✓ Disiplin Kuruluna öğrenci sevk etmek, istenmeyen davranışların çözümünde sıklıkla başvurulmuş bir uygulamadır.
- ✓ Rehberlik servisine öğrenci yönlendirme aşlında disiplin dilekçelerinin yönetim tarafından onaylanmadan önce öğrenci hakkında görüş almak üzere yapılan rutin yönlendirmelerdir. Buradaki görüşmeler sonrasında öğrencinin Kurula sevk edilip edilmemesi hususunda görüşler okul müdürüne bildirilir.
- ✓ Öğrencilerin istenmeyen davranışları konusunda velilerle görüşmeler yapılmaktadır.

Araştırmaya katılan yöneticilerin görüşleri doğrultusunda ortaöğretim kurumlarında disiplin uygulamalarından, yöneticiler, öğretmenler, Disiplin Kurulu, okul personeli, rehberlik servisi ve veliler sorumludur. Bu çerçevede bulgular incelendiğinde;

- ✓ Okul disiplininin sağlanmasında yöneticiler öncelikli sorumlu kişilerdir.
- ✓ Öğretmenlerin hem sınıf içi hem sınıf dışı disiplinden sorumlu oldukları düşünülmektedir. Okulda uyulması gereken kuralların duyurulması, takibi, öğrencilerin izlenmesi, tutarlı tepkiler vermeleri ve öğrencilerle sağlıklı iletişim kurmaları öğretmenlerden beklenen davranışlardır.
- ✓ Disiplin Kurulu, önleyici unsur olarak değil problemlerin çözümünde işleyişin sağlanması sürecinde sorumlu görülmektedir.
- ✓ Okulda çalışan diğer personelin tanık oldukları istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetime bildirmeleri hususunda sorumlu oldukları düşünülmektedir. Çöpleri çöp kutusuna değil yerlere atılan bir sınıfın okul yönetimine bildirilmesi vb.
- ✓ Okulda yaşanan disiplin sorunlarında velilerin sorumlu olduğunu düşünen katılımcılar bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan yöneticilerin görüşleri doğrultusunda okul disiplinine etkisi olan faktörler, öğretmenler, veliler, okul çevresi, ödüllendirme, cezalandırma ve yöneticilerdir. Bu çerçevede bulgular incelendiğinde;

- ✓ Okuldaki disiplin uygulamalarından en çok yöneticiler sorumlu görülürken okul disiplini en etkili faktör öğretmenler olarak görülmektedir.
- ✓ Veliler, öğrencilerin yetiştikleri aile ortamında sürekli iletişimde oldukları kişiler olarak okul disiplini fazlasıyla etkilemektedir.
- ✓ Okulun bulunduğu çevre disiplin kurallarının uygulanmasında, öğrencilerin istenmeyen davranışlardan uzak durmasında etkili bir faktör olarak görülmektedir.
- ✓ Okulda disiplin sağlanmasında öğrencilerin ödüllendirilmelerinin, cezalandırılmalarından daha etkili olduğu düşünülmektedir.
- ✓ Cezanın, olumlu davranışlardan ziyade istenmeyen davranışlara yönelik olmasından dolayı kalıcı disipline etkisi olmadığı düşünülmektedir.
- ✓ Yöneticiler okul disiplini en az etkileyen faktörler arasında görülmektedir.

Disiplin Mevzuatı ve Yaklaşımlarına Dair Sonuçlar

Araştırmaya katılan yöneticiler Disiplin Yönetmeliği'ni değerlendirirken; "Yeterli ve etkili olmayan yanları vardır, uygulaması kolay, cezalandırıcı yönü baskın, ödüllendirmen geri planda, yeterli ve etkili, kuralları caydırıcı değil" ifadelerini kullanmışlardır. Bu çerçevede bulgular incelendiğinde;

- ✓ Disiplinle ilgili Yönetmeliğin yeterli ve etkili olmayan yanları bulunmaktadır.
- ✓ Uygulaması kolaydır.
- ✓ Disiplin Yönetmeliği'nde ödüllendirme geri planda kalmaktadır.
- ✓ Disiplin Yönetmeliği'nin cezalandırıcı yanı baskındır.
- ✓ Yönetmelik'te yer alan cezaların, istenmeyen davranışlar üzerinde caydırıcı etkisi yoktur.
- ✓ Yönetmeliği yeterli ve etkili bulan yöneticiler mevcuttur.
- ✓ Yöneticilere göre Disiplin Yönetmeliği cezalandırıcı yaklaşımın baskın olduğu kurallardan oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan yöneticilere göre Disiplin Yönetmeliği'nde etkili olmasını istedikleri disiplin yaklaşımı en çok önleyici yaklaşım, sonrasında cezalandırıcı ve düzeltici yaklaşımdır. Bu çerçevede bulgular incelendiğinde;

- ✓ Okulda disiplin sağlanmasında en etkili yaklaşım olarak önleyici disiplin yaklaşımı görülmektedir.
- ✓ Yönetmelik, önleyici değil cezalandırıcı olarak değerlendirilmektedir.
- ✓ Cezaların, disiplin sorunlarının çözümünde yaptırım olarak uygulanması desteklenmektedir.
- ✓ Literatürde bulunan intikamcı ve korku yoluyla engelleyici disiplin yaklaşımları okulda disiplin sağlamada etkili bulunmamıştır.

Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlar ışığında araştırma konusuyla ilgili araştırmacı önerileri şunlardır:

- ✓ Disiplin Yönetmeliği, önleyici disiplin faaliyetlerini içerecek biçimde güncellenmelidir.
- ✓ Faaliyetlerin uygulanma süreci ve takvimi okul yönetimlerinin inisiyatifine bırakılmamalıdır. Bu konuda görevli kontrol ve denetim kurulları oluşturulmalıdır.
- ✓ Disiplin Yönetmeliği'nde yer alan ödüllendirme sistemi güncellenmeli ve okullara öğrenci ödüllendirme bütçesi sağlanmalıdır.
- ✓ Öğrencilerin dikkatini çekebilecek türde, gelişim seviyelerine uygun ödüller verilmelidir.
- ✓ Onur Kurulunun dönem içinde aktif çalışması sağlanmalıdır.
- ✓ Her okul, veli profiline uygun olarak bilgilendirme seminerleri vermelidir. Seminer konuları ve takvimi İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine sene başında bildirilmelidir. Bu konuda görevli kontrol ve denetim kurulları oluşturulmalıdır.
- ✓ Tüm sınıf seviyelerinde rehberlik ders saati uygulaması başlatılmalıdır.
- ✓ Sosyal kulüp çalışmaları takvimi oluşturularak gerçekleştirilmelidir.
- ✓ Öğrencilerin sosyal kulüplerde aktif olarak sorumluluk aldıkları etkinlikler düzenlenmelidir.
- ✓ Her okul, kendine ve çevresine özel disiplin sorunlarını belirlemeli ve özgün çözümler hazırlayarak bunu raporlaştırmalıdır.
- ✓ İlköğretim kurumlarında disiplinle ilgili mevzuat güncellenmelidir.
- ✓ Disiplin sorunlarından mağdur olan öğrencilere yönelik iyileştirici çalışmalar artırılmalıdır.
- ✓ Her okul, sene boyunca yaşanan disiplin sorunlarını, olay sayılarını ve çözüm uygulamalarını raporlaştırmalıdır. Sonraki senelere yönelik aldığı önleyici tedbirleri de eklediği raporun bir örneğini İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne göndermelidir.
- ✓ Değerler eğitimi, görgü kuralları, iletişim becerileri ve temel hukuk bilgisi eğitimlerine öğretim programlarında ağırlıklı olarak yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

Ağın, E. (2019). Bir ortaöğretim okulundaki disiplin uygulamalarının eleştirel bir çözümlemesi [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi. (542697) <https://tez.yok.gov.tr/>

- Akar, N. (2006). Ortaöğretim kurumlarında karşılaşılan disiplin sorunları ve eğitim yöneticilerinin çözüm yaklaşımları [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi. (214903) <https://tez.yok.gov.tr/>
- Ausubel, D.P. (1961). A new look at classroom discipline. *Phi Delta Kappa International*, 43 (1), 25-30. www.jstor.org
- Aydın, B. (2001). İlköğretim okullarında sınıf disiplininin sağlanması [Yayımlanmamış doktora tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. (101712) <https://tez.yok.gov.tr/>
- Babu, B.P., Raju, M.V.R. & Rao, D.B. (2007). Behavioural problems of school children. Discovery Publishing House.
- Bagley, W. C. (1917). School discipline. The Macmillan Company.
- Bayraktar, B. (2015). Ortaöğretim okullarında yaşanan disiplin vakaları ve okul müdürlerinin önleyici uygulamaları [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Avrasya Üniversitesi. (429717) <https://tez.yok.gov.tr/>
- Bear, G. (1998). School discipline in the United States: Prevention, correction and long-term social development. *School Psychology Review*, 27(1), 14-32. <https://doi.org/10.1080/02796015.1998.12085894>
- Bear, G. (2010). Discipline: Effective school practices. National Association of Psychologists. www.scribd.com
- Bilir, A., Kuru, S. ve Tezcan, F. (2007). Muğla ili ortaöğretim okullarında disiplin uygulamalarına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19. <https://dergipark.org.tr>
- Bone, J. E. & Raihani, N. J. (2015). Human punishment is motivated by both a desire for revenge and a desire for equality. *Evolution and Human Behavior*, 36(4), 323-330. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2015.02.002>
- Brown, L. H. & Beckett, K. S. (2006). The role of the school district in student discipline: Building consensus in Cincinnati. *The Urban Review*, 38 (3). <https://doi.org/10.1007/s11256-006-0032-8>
- Cameron, R. J. (1998). School discipline in the United Kingdom: Promoting classroom behaviour which encourages effective teaching and learning. *School Psychology Review*, 27 (1), 33-44. <https://doi.org/10.1080/02796015.1998.12085895>
- Canter, L. (1989). Assertive discipline: More than names on the board and marbles in a jar. *Phi Delta Kappa International*, 71 (1), 57-61. www.jstor.org
- Canter, L. (1996). Discipline alternatives. First, the rapport- Then, the rules. *Learning*, 24 (5), 12.
- Celep, C. (2000). Sınıf yönetimi ve disiplini. Anı Yayıncılık.
- Chamberlin, L. (1983). Effective discipline for effective schools. *American Secondary Education*, 12, 11-14. <https://www.jstor.org/stable/41063582>
- Charles, C. M. (2005). Building classroom discipline. Pearson.
- Christy, D. (2018). The influence of school discipline approaches on suspension rates [Unpublished Doctoral Dissertation]. Walden University.
- C. (1854). School discipline. *The Connecticut Common School Journal and Annals of Education*, 1 (9), 34-37. <http://www.jstor.org/>
- Çepni, S. (2012). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş. Celepler Matbaacılık.
- Çetinkaya, U. & Koçyiğit, M. (2020). Disciplinary cases at high schools: An analysis of decisions of disciplinary committees. *Journal of Pedagogical Research*, 4 (3), 312-326. <https://doi.org/10.33902/JPR.2020464570>
- Dedeoğlu, Ö. (2010). Meslek lisesi öğrencilerinin discipline aykırı davranışta bulunmalarında ailenin etkisi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi. (288228) <https://tez.yok.gov.tr/>
- Demirtaş, H. ve Pehlivan, F. (2020). Devlet ortaokulu ve liselerinde yaşanan disiplin problemleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 166-197. <http://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.583537>
- Dimov, B. C., Atanasoska, T. & Trajkovska, D. A. (2019). School discipline and school indiscipline. *Journal of Education Research*, 1 (1-2), 92-100. www.researchgate.net
- Dreikurs, R. (1968). Psychology in the classroom. Harper & Row.

- Duran, C. (2011). Ortaöğretim okullarında okul yönetimine yansıyan disiplin sorunları ve okul yöneticilerinin çözüm yaklaşımları [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi. (301988) <https://tez.yok.gov.tr/>
- Edwards, Clifford H. (2011). Democratic discipline in learning communities: Theory and practice. Rowman & Littlefield Education.
- Elem, S. & Rose, L. (1995). Gallup Poll of the public's attitudes toward public schools, Phi Delta Kappan, 77, 41–55.
- Ereş, F. ve Üstün, A. (2009). Disciplinary problems in secondary education: A sample of Amasya. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 1(1). 1717-1725 <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2009.01.304>
- Evanac, D. M. (1993). Developing and implementing a discipline plan for Hawthorne High School. [Doctoral dissertation]. Nova University. <https://files.eric.ed.gov>
- Foucault, M. (2017). Hapishanenin doğuşu. (Çev. M. A. Kılıçbay). İmge Kitapevi. (1975)
- Glasser, W. (1992). The quality school curriculum. Phi Delta Kappa International, 73 (9), 690-694. <https://www.jstor.org>
- Gray, D. A. (1983). Discipline and education. American Secondary Education, 13 (1), 28-29. <https://www.jstor.org>
- Gregory, A., Clawson, K., Davis, A. & Gerewitz, J. (2015). The promise of restorative practices to transform teacher-student relationships and achieve equity in school discipline. Journal of Educational and Psychological Consultation, 25, 1–29. <https://doi.org/10.1080/10474412.2014.929950>
- Halis, İ. (2001). Demokratik sınıf ortamı için profesyonel sınıf yönetimi. Mikro Yayınları.
- Haroun, R. & O'Hanlon, C. (1997). Do teachers and students agree in their perception of what school discipline is. Educational Review, 49 (3), 237-250. <https://eric.ed.gov/>
- Hayes, J. G. (2018). Effective discipline methods [Unpublished master's thesis]. Bethel University. <https://spark.bethel.edu/etd/278>
- Hellman, T. L. (2010). Gençlerle iletişim. Ekinoks Yayıncılık.
- Hesapçioğlu, M. (2008). Öğretim ilke ve yöntemleri. Nobel Yayın Dağıtım.
- Humphreys, T. (2001). Disiplin nedir? Ne değildir? (Çev. B. Çelik). Epsilon Yayıncılık. (1998)
- İlgar, L. (2000). Eğitim yönetimi, okul yönetimi, sınıf yönetimi. Beta Yayıncılık.
- Kadioğlu, S., Kadioğlu Ateş, H. & Kanbay Ak, G. (2016). An investigation into the discipline approaches of school administrators. International Journal of Social Sciences and Education Research, 2 (2), 567-582. <https://eric.ed.gov/>
- Kanad, H. F. (1951). Deneysel pedagoji. Örnek Matbaası.
- Karahan-Tuğsat B. (2020). Ortaöğretim kurumlarında disiplin uygulamaları: Bir özel okul ile bir devlet okulunun karşılaştırılması [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi. (632817) <https://tez.yok.gov.tr/>
- Kindlon, D. & Thompson, M. (2020). Kabil'i yetiştirmek. (Çev. Y. Ataman ve A. Ulutaşlı). Bizim Büro Yayıncılık. (1999).
- Korkut, G. (2018). Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin disiplin stratejileri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi. (533732) <https://tez.yok.gov.tr/>
- Kounin, J. S. (1977). Discipline and group management in classrooms. R.E. Krieger Pub. Co.
- Lewis, A. (1895). School Discipline. The School Review, 3 (8), 495–498. <http://www.jstor.org/>
- Luiselli, J.K., Putnam, R.F., Handler, M.W. & Feinberg, A.B. (2005). Whole-school positive behaviour support: effects on student discipline problems and academic performance, Educational Psychology. 25(2-3). 183-198. <https://doi.org/10.1080/0144341042000301265>
- Marks, H.M. (2000). Student engagement in instructional activity: Patterns in the elementary, middle and high school years. American Educational Research Journal, 37(1), 153–184. <https://doi.org/10.2307/1163475>
- MEB Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Öğrencilerinin Kılık ve Kıyafetlerine Dair Yönetmelik (2012, Kasım 26). <https://www.mevzuat.gov.tr/>
- MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği (2013, Eylül 7). <https://www.mevzuat.gov.tr/>

- Mestry, R., Moloi, K.C. & Mahomed, A. N. (2007). Perspectives on a zero-tolerance approach to discipline: Towards maintaining a nurturing and secure school environment. *Africa Education Review*, 4 (2). 94-113. <https://doi.org/10.1080/18146620701652721>
- Nelson, M. F. (2002). A qualitative study of effective school discipline practices: Perceptions of administrators, tenured teachers, and parents in twenty schools [Unpublished Doctoral Thesis]. East Tennessee State University. <https://dc.etsu.edu/etd/718>
- Newton, R. R. (1980). Models of schooling and theories of discipline. *High School Journal*, 63 (5) 183-190 <http://hdl.handle.net/2345/2432>
- Oliver, B. (2018). Comprehensive Positive School Discipline Resource Guide. Indiana Department of Education.
- Oxley, L. & Holden, G. W. (2021). Three positive approaches to school discipline: Are they compatible with social justice principles? *Educational & Child Psychology*, 38 (2) 71-81 <https://eric.ed.gov/>
- Özer, D. Ö. & Üstün, A. (2022). Okullarda karşılaşılan öğrenci disiplin problemleri ve bunların akademik başarıya etkilerine yönelik yönetici görüşleri. *Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 8 (53), 745-758
- Özşimşek Karaoğlu, C. (2022). Eğitimcilerin disiplin uygulamalarının toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/>
- Patton, M.Q. (2018). Nitel uygulamaların özellikle uygun olduğu durumlar (Çev. M.Sümer ve T.Kargın). M.Bütün ve S.B.Demir (Eds.), Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri (s. 143-203) Pegem Akademi. (2002)
- Pehlivan, F. & Demirtaş, H. (2019). Ortaokul ve liselerde yaşanan disiplin problemlerinin çözümüne yönelik yönetsel uygulamalar. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 31-50. <https://doi.org/10.19160/ijer.584206>
- Phi Delta Kappa Commission on Discipline. (1982). Handbook for developing schools with good discipline. <https://files.eric.ed.gov>
- Rampa, H. S. (2014) Discipline in schools: Assessing the positive alternative invitational discipline approach. *World Journal of Education*, 4 (4), 20-29.
- Safe Supporting Learning, (2024). Discipline. <https://safesupportivelearning.ed.gov/>
- Satoğlu, E. (2008). Ortaöğretim kurumlarında öğretmenlerin karşılaştıkları disiplin sorunları ve başatma yolları [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi. (217566) <https://tez.yok.gov.tr/>
- Sarıtaş, M. (2000). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama. L. Küçükahmet (Ed.). Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar (s.47-90). Nobel Yayıncılık.
- Sarpkaya, P. (2005). Resmi liselerde disiplin sorunları ve ilgili grupların (öğretmen, öğrenci, yönetici, veli) yaklaşımları: Aydın merkez ilçe örneği [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi. (162133) <https://tez.yok.gov.tr/>
- Selçuk, O. (2019). Cezalandırıcı okul disiplininin okul sosyal hizmeti ve onarıcı adalet açısından fenomenolojik yaklaşımla değerlendirilmesi [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi. (601439) <https://tez.yok.gov.tr/>
- Siyez, D. M. (2009). Liselerde görev yapan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik algıları ve tepkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 25. <https://dergipark.org.tr/>
- Strauss, A. L. & Corbin, J. M. (1990). Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory. Sage Publications.
- Toytok, E. H. ve Bahadır, M. (2018). Meslek liselerinde disiplin sorunları ve nedenleri. <https://www.researchgate.net/>
- Toprakçı, E. (2017). Sınıf yönetimi. Pegem Akademi.
- Tosun, Ü. (2002). Onurlu disiplin. Beyaz Yayınları.
- Türk, T. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinde duygusal istismar, disiplin cezaları ve okula yabancılaşma arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi. (340397) <https://tez.yok.gov.tr/>
- Wiseman, D. G. & Hunt, G.H. (2014). Best practice in motivation and management in the classroom. Charles C. Thomas Publisher.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.